

ความคิดเห็นและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาต้นแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าวังน้ำเขียว-ป่าเขาภูหลวง

ภุริวัจน์ เดชอุ่ม

ภาควิชาศิลปาชีพ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แสงสรรค์ ภูมิสถาน

สาขาวิชาอุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นนทชัย พงศ์พัฒนานุรักษ์

ภาควิชาชีววิทยาป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาต้นแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าวังน้ำเขียว-ป่าเขาภูหลวง” มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าวังน้ำเขียว-ป่าเขาภูหลวง (2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาต้นแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าวังน้ำเขียว-ป่าเขาภูหลวง และ (3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าวังน้ำเขียว-ป่าเขาภูหลวง โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงสำรวจและระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน มีแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแบบสอบถาม และประเด็นการประชุมรับฟังความคิดเห็นของผู้แทนครัวเรือนเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง การรวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 1,168 ตัวอย่าง ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มเฉพาะ และการประชุมรับฟังความคิดเห็น มีกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 80 ตัวอย่าง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนมิถุนายน-สิงหาคม 2558 และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยวิธีการเชิงสถิติและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า พื้นที่ป่าวังน้ำเขียว-ป่าเขาภูหลวงได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นรองจากแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปากช่อง ซึ่งเป็นที่ตั้งของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ การเดินทางท่องเที่ยวมีลักษณะเป็นการท่องเที่ยวด้วยตนเองพร้อมด้วยครอบครัว ญาติ รวมถึงเพื่อนเป็นกลุ่มเล็กๆ เพียง 2-5 คน โดยใช้รถยนต์ส่วนบุคคล นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานจากพื้นที่ภาคกลางหรือกรุงเทพฯ ใช้เวลาในการท่องเที่ยวแบบระยะสั้นทั้งแบบเข้าไปเย็นกลับและพักค้างคืน 2 วัน 1 คืน มีความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยวในรอบปีสูงถึง 5 ครั้งต่อปี ส่วนวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวนั้นมีลักษณะผสมผสานกันหลายอย่าง โดยให้ความสำคัญกับการพักผ่อนร่างกายและจิตใจมากที่สุด แต่เริ่มมองเห็นทิศทางการเรียนรู้ธรรมชาติชัดเจนมากขึ้น สื่อออนไลน์และสื่อบุคคล (คนรู้จัก เพื่อน ครอบครัว) ถือเป็นช่องทางหลักในการค้นหาข้อมูลและวางแผนการท่องเที่ยว ในด้านความต้องการกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาตินั้น มีกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นพิเศษมากถึง 16 กิจกรรมจากทั้งหมด 22 กิจกรรม ในด้านการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยือนพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าวังน้ำเขียว-ป่าเขาภูหลวงนั้น นอกจากนักท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญกับทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ สวยงาม และสะอาดตาแล้ว ยังให้ความสำคัญกับการจัดการที่คำนึงถึงผลกระทบการท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ด้านธรรมชาติ และระบบนิเวศด้วย กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ควรจะเป็นกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เน้นการสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และใช้ผู้จัดกิจกรรมที่มีความรู้ ความชำนาญ และสามารถดูแล

นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนที่พักในแหล่งท่องเที่ยวจะเน้นความกลมกลืนกับธรรมชาติและควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับห้องสุขาและการกำจัดขยะ ด้านการคมนาคมเข้าถึง นักท่องเที่ยวต้องการเส้นทาง/ถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวและระบบป้ายบอกทาง ที่สำคัญ นักท่องเที่ยวเล็งเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งในฐานะผู้ให้บริการและเจ้าบ้านที่ดีด้วย ส่วนผลวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเห็นด้วยกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยให้เหตุผลสนับสนุนความคิดเห็นที่แสดงถึงการตระหนักรู้ถึงผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนเป็นหลัก โครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับรองรับการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันก็ตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนด้วย อย่างไรก็ตาม ปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการท่องเที่ยวมีสองประเด็นหลัก ได้แก่ ความยืดหยุ่นในการดำเนินคดีกรณีพื้นที่ทับซ้อนและการบุกรุกที่ดินของรัฐ ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวโดยรวมและความมั่นใจในการลงทุนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกของคนในชุมชน และการขาดแคลนอัตรากำลังด้านการจัดการท่องเที่ยวในหน่วยงานต่างๆ ส่วนความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่สะท้อนผ่านคุณลักษณะขององค์ประกอบการท่องเที่ยวที่พึงประสงค์ ได้แก่ ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและกลมกลืนกับธรรมชาติ การจัดการผลกระทบจากการท่องเที่ยวให้รัดกุม และเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการของตลาดนักท่องเที่ยวเชิงคุณภาพหรือตลาดเฉพาะกลุ่ม โดยเชื่อมโยงศักยภาพของชุมชนเข้ากับการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมและใช้สถานีฝึกนิสิตวนศาสตร์วังน้ำเขียว (สวนรุกขชาติ) หรือที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลอุ่มทรัพย์เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการท่องเที่ยว

จากการบูรณาการข้อค้นพบที่ได้จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 นำไปสู่ข้อสรุปที่ได้ตามผลวิจัยข้อที่ 3 กล่าวคือ รูปแบบการท่องเที่ยวที่พึงประสงค์มี 3 รูปแบบ คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย และการท่องเที่ยวในฐานะเครื่องมือพัฒนาชุมชน โดยผู้นำชุมชนและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในการริเริ่มและผลักดันให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ด้วยการเชื่อมโยงกับนโยบายของภาครัฐ ในเบื้องต้น ชุมชนในพื้นที่โดยรอบยังคงต้องการให้ภาครัฐเป็นที่เล็งในระยะแรก หรือให้องค์การบริหารส่วนตำบลนำร่องการพัฒนาการท่องเที่ยวไปก่อน

คำสำคัญ: ความคิดเห็น, ความต้องการ, ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง, การพัฒนาต้นแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, ป่าสงวนแห่งชาติป่าวังน้ำเขียว-ป่าเขาภูหลวง

Stakeholders' Opinion and Needs toward Development of Sustainable Tourism Model in the Wang Nam Khiao - Khao Phu Luang Forest Reserve

Puriwaj Dachum
Department of Career Sciences, Faculty of Humanities, Kasetsart University
Sangsan Phumsathan
Parks, Recreation, and Tourism Program, Faculty of Forestry, Kasetsart University
Nantachai Pongpattanaurak
Department of Forest Biology, Faculty of Forestry, Kasetsart University

Abstract

The objectives of this research; “Stakeholders’ Opinion and Needs toward Development of Sustainable Tourism Model in the Wang Nam Khiao - Khao Phu Luang Forest Reserve National Reserve Forest”, were (1) to study the behaviors and needs of the tourists toward sustainable tourism in the Wang Nam Khiao - Khao Phu Luang National Reserve Forest, (2) to study opinions and needs of stakeholders related to the development of sustainable tourism model for the Wang Nam Khiao - Khao Phu Luang National Reserve Forest, and (3) to present the way to develop a sustainable tourism by using the survey research and mixed research methodology. The tools collecting the sample data of this study were observation form, structured interview form, questionnaire, and consultation meeting of the representative household. The data collection from the respondents contained 1,168 samples. The in-depth interview, the specifically meeting, and the consultation meeting comprised 80 samples. All samples were compiled from June to August 2015 and used the quantitative data analysis with statistic process and the content analysis for qualitative data.

According to the first objective, the result of this study revealed that the tourist attraction in Pak Chong District, where Khao Yai National Park located, was more popular than the Wang Nam Khiao forest. The tourists traveled by themselves together with their families, relatives or a small group of friends with only 2-5 persons by using their private cars. Moreover, the most tourists were in the working age from central Thailand/Bangkok and spent their travels with a short period of time: a day trip and an overnight trip. However, the frequency of last-year-traveling was up to 5 times per year. The purposes of traveling were various but placed the most importance on relaxation. It also showed that the tourists aimed to learn about nature more and more. They also used the online social media and personal media (acquaintance, friend or family) as the main channel to search the information and plan to travel. For the needs of travel’s activities in the National Reserve Forest Area, there were specially 16 activities out of 22 activities interested by the tourists. The ways to attract the tourist visiting the Wang Nam Khiao - Khao Phu Luang National Reserve Forest were that the natural resource had to be plentiful, beautiful, and

prominent and the management had to consider the tourism impact, the natural learning center and the ecology. The tourism activity shall be eco-friendly and filled with the consciousness of environmental conservation. Furthermore, the organizer needed to be omniscient, professional, and able to take care of the tourist efficiently. For the accommodation, it was focused on nature harmony and facilities for elders and defectives. The restroom and waste disposal were also taken into tourists' consideration. Apart from the accommodation, the transportation was such an important system that the route/road and the guidepost to the location need to be accessible. The community participation as facilitator and householder was also essential. According to the second objective, the finding indicated that every stakeholder agreed with the development of tourism accompanied by giving a main reason to support the opinion of economic interest and quality of life development in its community. The infrastructure, public utility and facility were necessary for tourism and also satisfied people in their community. However, there were 2 main obstacles affected the tourism development. First of all, the legal proceeding continuity in case of overlapping territorial claims area and state breach of close affected the entire tourism image and the confidence to invest in facility development. Secondly, the shortage of manpower tourism management in any organizations was also a core problem that affected the tourism development. The stakeholders' needs which reflected from the desirable characteristic of 6 tourism elements were: eco-friendly and nature harmony, tourism impact management, and the emphasis on various learning activities and satisfaction of quality visitors or niche market. There shall be the potential community in connection with tourism participation. Finally, the center of tourism development should be the Wang Nam Khiao Forestry Student Training Center or Udomsab Sub-district Administrative Organization.

The findings' integration received from the first and the second purposes was led to the third finding. This means there were 3 desirable tourism forms of stakeholders: eco-tourism, adventure tourism, and tourism as a tool of community development. The community leader and a member of Sub-district Administrative Organization could play a big role in creation and implementation of tourism development along with public policy. At the beginning, the community in a surrounding area of study preliminary needed either the government to be a mentor or the Sub-district Administrative Organization to lead out the tourism development as a pilot project.

Keywords: Opinion, Needs, Stakeholders, Development of Sustainable Tourism Model, the Wang Nam Khiao - Khao Phu Luang National Reserve Forest